

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НОВІ ІДЕЇ ТА МЕТОДИ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ»**

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Нові ідеї та методи в сучасному мовознавстві
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Викладач (-і)	Грещук Василь Васильович
Контактний телефон викладача	+380505191867
E-mail викладача	vasyl.greshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	3 кредити
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	2 год у тиждень
2. Анотація до курсу	
Розвиток будь-якої науки супроводжується постійним пошуком і впровадженням нових ідей та методів дослідження об'єкта наукового пізнання. Не є винятком і лінгвістика. Останні десятиліття в розвитку науки про мову позначені зміною наукової парадигми, пошуком адекватних їй підходів і прийомів вивчення лінгвістичних об'єктів, опрацюванням нових методик лінгвістичних студій, науковим переосмисленням традиційних проблем мовознавчої науки. Пропонований курс «Нові ідеї та методи в сучасному мовознавстві» передбачає ознайомлення аспірантів із новими-теоретико-методологічними й практичними напрацюваннями в ділянці вчення про словотвір (дериватологію), текстознавства і лексикографії та опанування ними нових методик лінгвістичного осмислення мовних матеріалів в окреслених ділянках лінгвістики і, за потреби, застосування їх у своїй науково-дослідній діяльності.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою курсу «Нові ідеї та методи в сучасному мовознавстві» є опанування аспірантами новими ідеями та методами дослідження, які опрацьовані й використовуються сучасною лінгвістикою в ділянці дериватології, текстознавства та лексикографії, застосування ними нових ідей та методик дослідження мовних матеріалів у своїх дисертаціях. Завданнями курсу «Нові ідеї та методи в сучасному мовознавстві» є засвоєння аспірантами: – наукових засад основоцентричної дериватології; – основних проблем дослідження основоцентричної дериватології; – комплексних системоутворювальних одиниць словотвору; – динамічного аспекту словотвору; – когнітивного аспекту традиційних проблем морфеміки та словотвору; – породження тексту словотвірними засобами; – закономірностей функціонування діалектного слова в тексті; – інноваційних аспектів лексикографічного опрацювання діалектної лексики та фраземіки; – наукових засад створення словника діалектної лексики окремого говору в художній мові.	
4. Компетентності	
C2 – здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел. C3 – здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. C8 – здатність здобувати глибинні знання у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного	

наукового напрямку

C10 – здатність розв’язувати конкретні проблеми і завдання у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів

C12 - здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

5. Результати навчання

Знати основні класичні та новітні філологічні теорії та концепції, фундаментальні праці з обраного наукового напрямку, термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових досліджень, вміти ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з філології, розуміти актуальність теоретичних і практичних проблем в галузі дослідження.

Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

Обирати адекватну до предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв’язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20 годин
Семінарські заняття	10 годин
самостійна робота	60 годин

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
Другий	035 Філологія	Перший	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Наукові засади основоцентричної дериватології 1. Словотвір у сучасній науковій парадигмі. Твірна основа як типологізувальний чинник у словотворі. 2. Формування основоцентричної дериватології. 3. Дериваційно релевантні параметри твірних слів.	Лекція Самостійна робота	7, 8, 22	2 год	6	За розкладом
2. Основні проблеми дослідження основоцентричної дериватології. 1. Поморфемно-конструктивний підхід до вивчення словотвору.	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	2, 7, 8, 22	2 год 2 год	8 6	За розкладом

2. Логіко-номінативний аспект дослідження лексичної деривації. 3. Інтерпретація словотвору на синтаксичній основі. 4. Внутрішньоструктурна типологія словотвору з опорою на твірну основу. 5. Основні завдання основоцентричного дослідження словотвору.					
3. Словотвірна парадигма як вузлова комплексна системоутворювальна одиниця в основоцентричних студіях зі словотвору. 1. Поняття парадигми в словотворі. Словотвірна парадигма та словотвірне гніздо. 2. Конкретна і типова словотвірна парадигми. Структура словотвірної парадигми. 3. Типова словотвірна парадигма як інструмент дослідження дериваційної спроможності класів твірних слів.	Лекція Самостійна робота	2, 7, 8, 22	2 год	6	За розкладом
4. Когнітивний аспект традиційних проблем словотвору та морфеміки. 1. Роль словотвору в формуванні концептуальної та мовної картин світу. 2. Категоризація дійсності словотвірними засобами. 3. Когнітивна структура похідного слова та способи її представлення в словотворчому контексті. 4. Словотвірний вимір концептів.	Лекція Самостійна робота	11, 12, 14, 23, 24	2 год	6	За розкладом
5. Словотвір у процесах породження тексту. 1. Категорії тексту з погляду реалізації їх словотвірними засобами. 2. Елементарні словотвірні одиниці в структуруванні тексту.	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	1, 3, 4, 5, 15, 16, 17, 18, 20, 21	2 год 2 год	8 6	За розкладом

3. Похідні слова в організації тексту. 4. Текстотворчі потенції комплексних словотвірних одиниць.					
6. Формування конотативного компонента семантики тексту словотвірними засобами. 1. Системний, або узуальний, спосіб творення конотативного компонента семантики тексту. 2. Оказіональний словотвір в експресивізації тексту. 3. Функціонування словотвірних одиниць і суб'єктивна модальність тексту.	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	1, 3, 19	2 год 2 год	8 6	За розкладом
7. Діалектизми в художньому тексті. 1. Художній текст як середовище безпосередньої взаємодії діалектного мовлення та літературного стандарту. 2. Шляхи й способи абсорбування діалектизмів художньою мовою. 3. Функції діалектного слова в художньому тексті. 4. Формування корпусу художніх текстів, в яких використано діалектизми. 5. Лексична картотека словника лексичних діалектизмів: принципи формування.	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	9, 10	2 год 2 год	8 6	За розкладом
8. Інноваційні аспекти лексикографічного опрацювання діалектної лексики. 1. Діалектне слово в традиційній лексикографії. 2. Нові підходи до лексикографічного опрацювання діалектного слова і формування нових лінгвістичних об'єктів дослідження. 3. Інноваційні зміни структури словникової статті в новітніх	Лекція Самостійна робота	6, 10, 11, 12, 13, 14	2 год	6	За розкладом

діалектних словниках. 4. Інформаційний потенціал словникових статей в новітніх діалектних словниках.					
9. Наукові засади створення словника діалектної лексики одного говору в мові художньої літератури. 1. Лексикографічне дослідження діалектного слова в мові художньої літератури – нова сторінка в історії словникарства. 2. Необхідні достатні параметри говору для лексикографічної інтерпретації його лексики в художній мові. 3. Лексична картотека діалектизмів у художній мові – передумова створення словника. 4. Розробка принципів укладання словника діалектної лексики в мові художньої літератури.	Лекція Самостійна робота	6, 10	2 год	6	За розкладом
10. Словник «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові» як зразок інноваційної лексикографічної праці. 1. Історія створення словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові». 2. Карткування матеріалів і формування картотеки словника. 3. Опрацювання теоретичних питань створення словника. 4. Принципи укладання словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові». 5. Словник «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові» як джерело пізнання культури горян.	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	6, 10, 13	2 год 2 год	8 6	За розкладом
7. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 20 балів; 2) виконання самостійної роботи – 30 балів; 3) підсумковий тест – 50 балів.
Семінарські заняття	Усне опитування лекційного матеріалу, самостійної роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Присутність на лекційних і семінарських заняттях та отримання позитивних оцінок у процесі поточного опитування (під час семінарських занять, тематичного контролю).

8. Політика курсу

Умовою успішного навчання студентів і завершення ними відповідного курсу є присутність та активність їхня на заняттях у процесі виконання різних видів робіт, своєчасне розв'язання кожного визначеного завдання. У випадку відсутності на лекційному чи семінарському занятті, отриманні негативної оцінки визначено час для проведення консультацій та відпрацювань.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2.

Положення 1: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83-%D1%83-%D0%94%D0%92%D0%9D%D0%97-%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82-%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96-%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8F-%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf?fbclid=IwAR2OZ7ieedYbWar3YLAu5arEPfHIWJvA8ahWmpLODcN6M2XRt7GPFip0uT8>

Положення 2: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR14PNKG9iKdUn4NJsjoX0rOCZr7YVFeNGdlgE3J2alaDNsc_GiizOs3_NQ

9. Рекомендована література

Базова

1. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту. Підручник. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2016. 314 с.
2. Валюх З. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. Київ-Полтава: АСМІ, 2005. 356 с.
3. Грещук О.Б. Словотвір у процесі породження тексту: автореф. канд. дис. Івано-Франківськ, 1996.
4. Грещук О.Б. Текстоорієнтовані функції словотвірних одиниць у романах П.Загребельного “Диво”, “Смерть у Києві”, “Євпраксія”. Актуальні проблеми словотвору. Івано-Франківськ, 2002.
5. Грещук О.Б. Текстотворчі функції словотвірної пари “твірне-похідне”. Мовознавство, № 1, 1997.
6. Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові. Словник : У 2 т. / Відповідальний редактор Василь Грещук. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019. Т.1. 584 с., 2020. Т.2. 468 с.
7. Грещук Василь. Студії з українського мовознавства. Вибрані праці. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 520 с.
8. Грещук Василь, Бачкур Роман, Джочка Ірина, Пославська Наталія. Нариси з основоцентричної дериватології / за ред. Василя Грещука. Івано-Франківськ: Місто НВ,

2007. 348 с.
9. Грещук Василь, Грещук Валентина. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 309 с.
 10. Грещук Василь, Грещук Валентина. Діалектне слово в тексті та словнику. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. 372 с.
 11. Грещук Василь, Грещук Валентина. Мовна картина світу крізь призму художньої мови. Полонина. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*: зб. наук. праць / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка: Посвіт, 2018. С. 28-38.
 12. Грещук Василь, Грещук Валентина. Мовна картина світу крізь призму художньої мови. Гора. *Українознавчі студії*. 2018. №19. С. 5-16.
 13. Грещук Василь, Грещук Валентина. Словник «Гуцульська діалектна лексика та фраземика в українській художній мові» як джерело вивчення регіональних ідіом. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Т.2, № 43. Ужгород, 2020. С. 100-105.
 14. Грещук В.В. Мовна картина світу гуцулів крізь призму художньої мови. Вуйко. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. Івано-Франківськ: Івано-Франківський осередок Наукового Товариства ім. Шевченка, 2019. 3(55). С. 55-62.
 15. Грещук В. Виокремлення і лексикалізація словотворчих формантів як текстотворчий засіб. *Історія та функціонування граматичної системи української мови*. Черкаси. 2006.
 16. Грещук В. Словотвірні одиниці в текстотворенні малої прози Івана Франка. Машинопис, 2019 (здано до друку).
 17. Грещук В. Текстоорієнтована актуалізація дериваційних морфем. *Граматичні студії* : зб. наук. праць / Донецький національний університет імені Василя Стуса : наук. ред. А.П. Загнітко. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Вип. 3.
 18. Грещук В. Словотвір у текстотворенні. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 70. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2019. С. 43-51.
 19. Грещук В. Словотвір і суб'єктивна модальність тексту. *Лінгвістичні студії Linguistic studies*: зб. наук. праць / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Вип. 40: У 2-х т. Т.1, с. 93-100.
 20. Грещук В. Комплексні словотвірні одиниці у текстотворенні. *У пошуках гармонії мови*. До 80-ліття від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора Ніни Федорівни Клименко. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. С. 226-231.
 21. Грещук В., Грещук О. Словотвір і художній текст. *Василь Стефаник – художник слова*. Івано-Франківськ : Плай, 1996.
 22. Кушлик О.П. Словотвірна парадигматика похідних дієслів в українській мові. Дрогобич: Коло, 2015. 384 с.
 23. Полюжин Н.Н. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород, 1999.
 24. Грещук Б.В. Словотвірні категорії і когнітивна категоризація дійсності. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Філологія. Вип. 36–37. 2012.

Викладач _____

Василь ГРЕЩУК